

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
AIMPHAN PRESS CO., LTD.

หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม

การป้องกันการทุจริต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

ดร.พิทักษ์	เผือกมี	ศษ.บ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา), ปร.ด. (สังคมวิทยา)
------------	---------	---

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.ชนะศึก	วิเศษชัย	ร.บ. (การเมืองการปกครอง), ค.บ. (ภาษาอังกฤษ), ร.ม. (การปกครอง), ร.ด. (รัฐศาสตร์)
ผศ. ดร.พลัยมน	สินหน้	ศศ.บ. (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา), ศศ.ม. (รัฐศาสตร์), ปร.ด. (การเมือง)
ผศ. ดร.นนท์ณิ	ดุลยทวิสิทธิ์	ศศ.บ. (บริหารรัฐกิจ), ศศ.บ. (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา), ร.ม. (การเมือง), รป.ด. (นโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ)

บรรณาธิการ

รศ. ดร.พัชรี	กล่อมเมือง	บธ.บ. (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ), ร.ม. (การเมืองการปกครอง), ปร.ด. (การเมือง)
--------------	------------	--

ปีที่พิมพ์ 2566

พิมพ์ครั้งที่ 1

ISBN : 978-616-07-2358-4

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :

69/109 หมู่ 1 ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

โทร. 0 2584 5889, 0 2584 5993, 0 2961 4580-2

โทรสาร 0 2961 5573, 0 2582 2313

ฝ่ายวิชาการ :

87/122 ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0 2954 4818-20, 0 2953 8168-9

โทรสาร 0 2580 2923

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาเพิ่มเติม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมือง และรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำโครงการ กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต

ผลการเรียนรู้

- 1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- 2 สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมได้
- 3 ตระหนักและเห็นความสำคัญในการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- 4 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
- 5 ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
- 6 ตระหนักและมีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริต
- 7 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต
- 8 ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต
- 9 ตระหนักและเห็นความสำคัญของ STRONG และมีจิตพอเพียงในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ
- 10 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 11 ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 12 ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการป้องกันการทุจริต

รวม 12 ผลการเรียนรู้

คำนำ

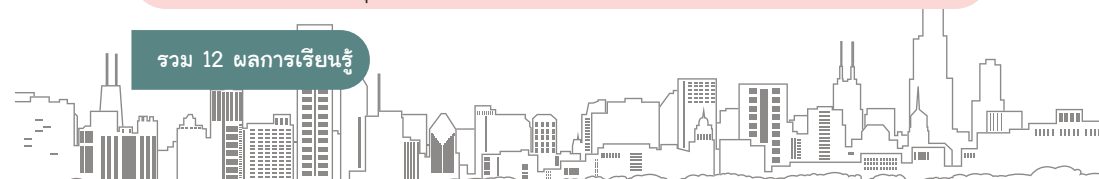
หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการทุจริต การเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เล่มนี้ จะอำนวยความสะดวกครูผู้สอนและนักเรียนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

การคิดแยกแยะระหว่าง
ผลประโยชน์ส่วนตน
และผลประโยชน์ส่วนรวม

1

- ความหมายและรูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน
และผลประโยชน์ส่วนรวม

2

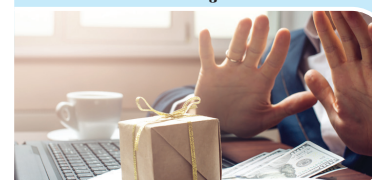
- สาเหตุของการทุจริตและแนวทางการป้องกันการทุจริต

6

- ระบบคิฐานสองและระบบคิฐานสิบ

13

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ความละอายและความไม่ทน
ต่อการทุจริต

21

- ความหมายและลักษณะของความละอายและไม่ทนต่อการทุจริต

22

- การปฏิบัติตนเป็นผู้ละอายและไม่ทนต่อการทุจริตในชุมชน

25

- บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่ดีต่อชุมชน

26

- บทลงโทษทางสังคมในระดับชุมชน

27

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

STRONG : จิตพอเพียง ด้านทุจริต

32

- STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

33

- การปฏิบัติตนเป็นผู้สร้างจิตสำนึก

45

- ความโปร่งใสกับการป้องกันการทุจริต

46

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

พลเมืองกับความรับผิดชอบ ต่อสังคม

49

- ความหมายและคุณลักษณะของพลเมือง

50

- การสร้างสำนึกพลเมืองต่อประเทศ

51

- การสร้างสำนึกพลเมืองโลก

53

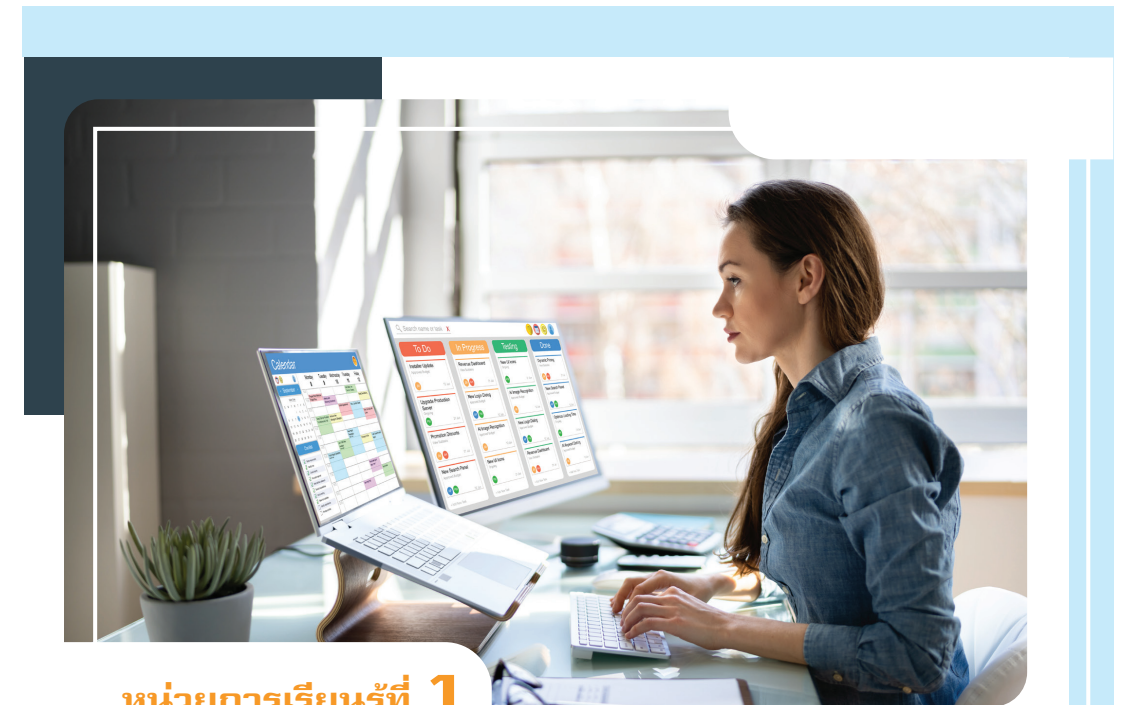
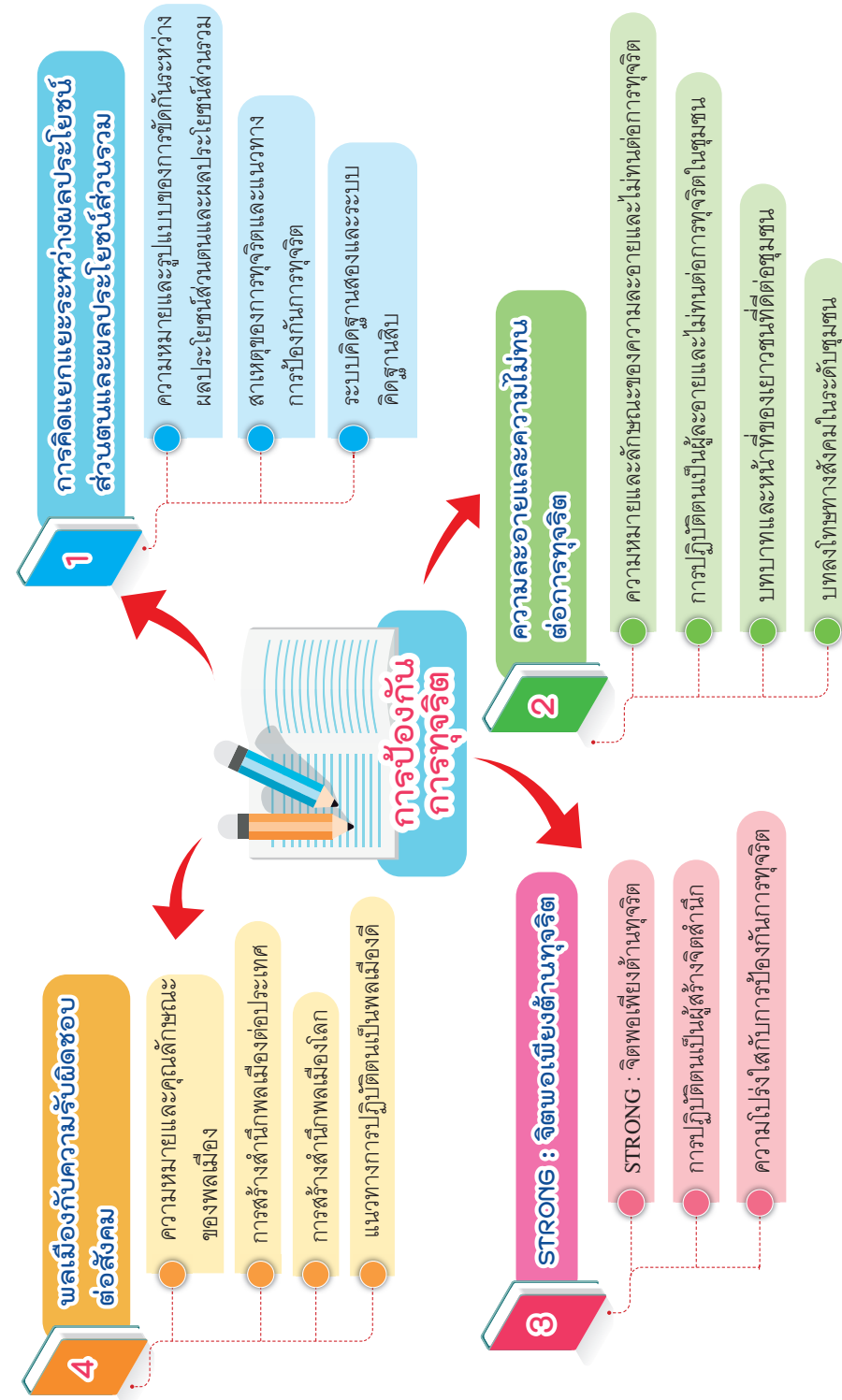
- แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

58

- บรรณานุกรม

62

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

แนวคิด

การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหาการทุจริตในสังคม โดยใช้ระบบคิดฐานสองวิเคราะห์ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันอย่างเด็ดขาด เพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนในทุกรูปแบบ

สาระการเรียนรู้

- 1 ความหมายและรูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- 2 สาเหตุของการทุจริตและแนวทางการป้องกันการทุจริต
- 3 ระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบ

ผลการเรียนรู้

- 1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- 2 สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมได้
- 3 ตระหนักและเห็นความสำคัญในการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

1

ความหมายและรูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

ผลประโยชน์ส่วนตน หมายถึง การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการเพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้อง หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อหาประโยชน์ทางการเงินหรือในทางธุรกิจ

ผลประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การที่บุคคลในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของหน่วยงาน ประชาชนและประเทศชาติ

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การกระทำของบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา พนักงานของรัฐและเอกชน หรือผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนจนมีผลต่อการตัดสินใจและการปฏิบัติหน้าที่ต่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำนั้นอาจจะเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวทั้งเจตนาและไม่เจตนา จนกระทั่งกลายเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันทั่วไปในสังคมโดยไม่เห็นว่าเป็นความผิด เช่น การจ่ายเงินใต้โต๊ะ การรับสินบน การจ่ายเงินตอบแทนเพื่อให้ตนเองได้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งส่งผลให้บุคคลนั้นขาดการตัดสินใจที่เที่ยงธรรมเมื่อผู้คนในสังคมแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้จึงกระทำการใด ๆ ที่ขัดต่อผลประโยชน์ส่วนรวมและยึดเอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความรับผิดชอบในกิจการของรัฐหรือองค์กรของรัฐเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปแอบแฝง จึงเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมขึ้นหรือที่เรียกว่า **ผลประโยชน์ทับซ้อน**

ผลประโยชน์ทับซ้อนอาจส่งผลให้เกิดปัญหาการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลาง หรือปราศจากความลำเอียงได้ เกิดความไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลผู้นั้นว่าจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ในกฎระเบียบ และคุณธรรมจริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด ผลประโยชน์ทับซ้อนจำแนกอย่างกว้าง ๆ ได้ 4 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างไม่เป็นธรรม ต่อหน่วยงานหรือองค์กรหรือต่อส่วนรวม แต่กลับปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และพวกพ้อง

2. การทับซ้อนของผลประโยชน์ที่เกิดในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ โดยเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับนโยบายของชาติ หน่วยงานราชการ และองค์กรในระดับท้องถิ่น ดังนั้นผลประโยชน์ทับซ้อนจึงสร้างความเสียหายตั้งแต่จำนวนไม่มากจนไปถึงระดับหลักล้านบาท และในบางกรณีความเสียหายไม่ได้ออกมาในรูปเป็นจำนวนเงิน งบประมาณ แต่ยักรวมถึงผลประโยชน์ทางอ้อมที่ส่งผลเสียแก่ผู้อื่น

3. การทับซ้อนของผลประโยชน์ไม่จำกัดเฉพาะผลประโยชน์ของตัวบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความลำเอียงในการตัดสินใจหรือดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นการตอบสนองต่อผลประโยชน์ของหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่ง เช่น การที่บุคคลดำรงตำแหน่งทับซ้อนกันในสองหน่วยงาน อันก่อให้เกิดการทับทบบทบาทที่ขัดแย้งกัน และมีการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานหนึ่งไปปรับใช้ผลประโยชน์ของหน่วยงานหนึ่ง

4. การฉ้อราษฎร์บังหลวงและการทุจริตเชิงนโยบาย เป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นผลมาจากการที่ไม่สามารถแยกแยะระหว่างบทบาทหน้าที่ในเรื่องส่วนตัว และเรื่องส่วนรวมออกจากกันได้อย่างชัดเจน และมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรม การทุจริต ดังนี้

- 1) ตำแหน่งหน้าที่ราชการสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัว จึงไม่มีการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมได้
- 2) ทศนคติและแนวความคิดของคนในสังคมไทยยังเป็นระบบคิดแบบฐานสิบ
- 3) ค่านิยมเรื่องการตอบแทนบุญคุณ โดยเฉพาะบุญคุณทางการเมือง เช่น การเอื้อประโยชน์ให้ผู้ที่เคยสนับสนุน คะแนนเสียง หรือตอบแทนในตำแหน่งหน้าที่ด้วยวิธีการตอบแทนต่าง ๆ อาจไม่ใช่ด้วยตัวเงินเป็นหลักแต่เป็นการตอบแทนในลักษณะผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น เช่น การให้ผลประโยชน์หรือตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น
- 4) มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่เกินตัว ไม่สมดุลกับรายรับ ทำให้มีพฤติกรรมที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดโดยสมัครใจหรือมีพฤติกรรมที่ทุจริตยกยอกผลประโยชน์ส่วนรวม เข้าเป็นประโยชน์ส่วนตน
- 5) มีความจำเป็นในการรักษาตัวรอดและลดการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม การมีผลประโยชน์ทับซ้อน ทำให้ตนเองต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกัผลประโยชน์ทับซ้อน สาเหตุส่วนหนึ่งนั้นคือปัจจัยทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะ “ตัวกูของกู” อันเป็นค่านิยมของสังคมที่เน้นเรื่องวัตถุนิยม การอยากมีอยากได้ การรักษาหน้าตาทางสังคมทำให้ต้องมีการแสวงหาทรัพย์สินและอำนาจมากขึ้น
- 6) การมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งฝ่ายตรวจสอบยังขาดความเข้าใจและระบบยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ จึงเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะการมีผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุด

การทุจริตมีหลายระดับซึ่งระดับที่สูงที่สุดคือ “คอร์รัปชัน” (Corruption) ส่วน “ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม” ถือเป็นความผิดระดับต้น หากเริ่มกระทำความผิดในระดับต้นแล้ว การทุจริตในระดับที่สูงขึ้นก็จะตามมา จนกลายเป็นการทุจริตคอร์รัปชันในที่สุด

8 รูปแบบของการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

การยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักและเพิกเฉยต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมนั้น อาจส่งผลกระทบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ซึ่งรูปแบบของขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมี 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1 **หาผลประโยชน์ให้ตนเอง** หรือการใช้อำนาจเพื่อตนเอง เช่น การใช้อำนาจของครูบังคับให้นักเรียนมาเรียนพิเศษกับตน การใช้อำนาจให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหรือรับเข้าทำงาน
- 2 **รับผลประโยชน์** คือ การรับสินบน รับของขวัญ หรือรับเงินใต้โต๊ะ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนรับเงินจากผู้ปกครองเพื่อให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียน เจ้าหน้าที่รัฐรับของขวัญจากผู้มาติดต่อราชการเพื่อการดำเนินงานที่รวดเร็วขึ้น
- 3 **การใช้อิทธิพล** เป็นการเรียกผลตอบแทนจากการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ ส่งผลให้เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม
- 4 **ใช้ทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน** เช่น ครูนำเอารถของโรงเรียนไปใช้รับ-ส่งลูกของตน หรือพนักงานของหน่วยงานราชการนำคอมพิวเตอร์ขององค์กรไปใช้เพื่อทำงานส่วนตัว
- 5 **ใช้ข้อมูลลับของหน่วยงาน** เพื่อรับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ หรือนำไปเปิดเผยกับญาติและพวกพ้องของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น

2

สาเหตุของการทุจริตและแนวทางการป้องกัน
การทุจริต

สาเหตุของการทุจริตในชุมชน

การทุจริต (Corruption) หมายถึง การใช้อำนาจที่มีหรือใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ในทางมิชอบ เพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ผู้อื่น

การทุจริตในชุมชนเกิดจากผู้คนในสังคมเพิกเฉยต่อปัญหาการทุจริต การละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ไม่ทำตามระเบียบแบบแผน มีค่านิยมที่ว่าปัญหาการทุจริตในชุมชนเป็นเรื่องไกลตัว รวมถึงผู้มีอำนาจบางกลุ่มไม่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมจึงกระทำการทุจริต ทำให้สังคมไม่เป็นระเบียบแบบแผน เกิดจากพัฒนาได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยมีสาเหตุดังนี้

สาเหตุที่ 1 ปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล โดยผู้บริหารท้องถิ่นและพนักงานราชการ ส่วนท้องถิ่นบางส่วนได้ใช้ตำแหน่งของตนแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง เช่น การเรียกเงินตอบแทนแลกกับตำแหน่งที่สอบบรรจุ การโยกย้าย การแต่งตั้งการเลื่อนตำแหน่ง

สาเหตุที่ 2 ปัญหาด้านงบประมาณ เพราะมีช่องว่างการบริหารด้านการคลัง โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น ไม่ทำทะเบียนยืมเงิน ไม่ทำบัญชีคุมรายรับ ไม่มีการทำหลักฐานในการเบิกจ่ายพัสดุ ไม่จัดให้มีหน่วยงานตรวจสอบภายใน ไม่มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจรับพัสดุ และไม่จัดให้มีการแต่งตั้งผู้แทนชุมชน หรือผู้แทนประชาคม

สาเหตุที่ 3 การขาดการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรือช่องทางชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจการในการบริหารงานของชุมชน ซึ่งชุมชนต้องมีวิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้

สาเหตุที่ 4 ช่องโหว่ของระเบียบและกฎหมาย เกิดจากช่องว่างกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ยังไม่มีความชัดเจนและบทลงโทษที่มากพอ ผู้บริหารท้องถิ่นและพนักงานท้องถิ่น มีพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย

สาเหตุที่ 5 ความเกรงกลัวผู้มีอำนาจ ในชุมชนบางแห่งยังมีผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตได้ โดยเฉพาะอิทธิพลและอำนาจของฝ่ายการเมืองที่ครอบงำหรือสามารถให้ผู้คนให้โทษต่อเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการท้องถิ่น ตลอดจนการใช้อิทธิพลข่มขู่ การบีบบังคับ ให้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจรับงานโครงการต่าง ๆ หรือในบางครั้งประชาชนในท้องถิ่นไม่กล้าที่จะให้การเป็นพยานเพื่อเอาผิดกับผู้ทุจริต และค่านิยมของคนในสังคมไทยที่นับถือผู้มีบารมี

แนวทางการป้องกันการทุจริตในชุมชน

แนวทางการป้องกันการทุจริตในชุมชน คือ การสร้างความตระหนักให้แก่ผู้คนในชุมชนในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อพัฒนาชุมชนและเป็นพลังของประเทศที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี รวมถึงภาครัฐต้องบริหารทรัพยากรสังคมที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมของผู้คนในสังคม และวิถีการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

โดยให้ถือเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงาน และสามารถร่วมทำงานกับประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่น ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนด้วยตนเอง การติดตามตรวจสอบความโปร่งใสของการทำงานของภาครัฐ การสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง และการชี้ให้เห็นอันตรายของการทุจริต

ปัญหาการทุจริตในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากผลการจัดอันดับของหน่วยงาน Transparency International (TI) ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระระหว่างประเทศที่ดำเนินการประเมินผลการรับรู้การทุจริตของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการจัดทำดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index : CPI) ซึ่งเป็นดัชนีที่สามารถใช้เปรียบเทียบระดับการรับรู้การคอร์รัปชันของภาครัฐในประเทศต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ใน พ.ศ. 2560 หน่วยงาน Transparency International (TI) ได้มีการเปิดเผยรายงานดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชันโดยอ้างอิงข้อมูลจากผลการสำรวจจากหลายหน่วยงาน เช่น ธนาคารโลก ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งแอฟริกา ซึ่งเป็นการนำเสนอผลการวัดดัชนีและการจัดอันดับของ พ.ศ. 2559 ครั้งที่ 22 โดยเป็นการนำเสนอดัชนีและอันดับของประเทศที่เข้าร่วมการประเมินจำนวน 176 ประเทศทั่วโลก ซึ่งค่าดัชนีนั้นจะเริ่มตั้งแต่ 0 แสดงถึงระดับการรับรู้การคอร์รัปชันที่สูงที่สุด จนถึง 100 แสดงถึงระดับการรับรู้การคอร์รัปชันที่ต่ำที่สุด

ประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียนประกอบไปด้วยประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศกัมพูชา ประเทศเมียนมา ประเทศลาว และประเทศเวียดนาม จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index : CPI) ตั้งแต่ พ.ศ. 2555-2559 ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี 2555 จนถึงปี 2559 สถานการณ์ความโปร่งใสในภูมิภาคอาเซียนยังคงอยู่ในระดับต่ำ จึงสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นไปด้วยความล่าช้า การจัดการกับปัญหาการทุจริตสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1

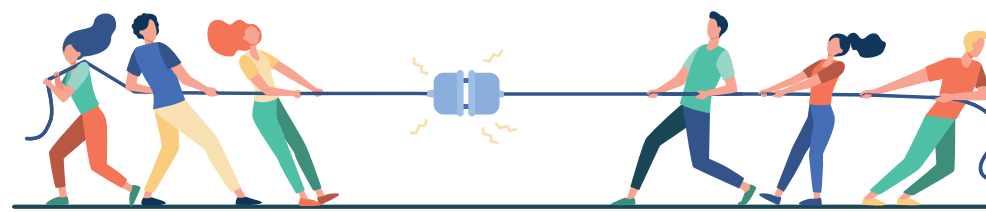
สามารถจัดการปัญหาการทุจริตได้ในระดับที่ดีมากถึงดี สามารถควบคุมปัญหาการทุจริตไม่ให้กลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) ใน พ.ศ. 2559 ได้ 84 คะแนน ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ได้ 58 คะแนน และประเทศมาเลเซีย ได้ 49 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ทั้งนี้แม้ประเทศมาเลเซียที่มีการรับรู้การทุจริตมากที่สุดในกลุ่มนี้ แต่ใน พ.ศ. 2558 ผู้นำประเทศมาเลเซียกลับถูกกล่าวหาว่ามีส่วนพัวพันเกี่ยวกับการทุจริตเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมาเลเซียระยะยาว

กลุ่มที่ 2

สามารถจัดการปัญหาการทุจริตได้ในระดับปานกลาง ประเทศที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้มีการวางโครงสร้างการป้องกันปัญหาไว้ตามมาตรฐานสากล แต่ยังอ่อนแอในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย มีการตีความกฎหมายไม่ชัดเจนเกิดช่องโหว่ทางกฎหมาย จนทำให้การแก้ไขปัญหาการทุจริตขาดความชัดเจน และไร้ทิศทาง ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) พ.ศ. 2559 เท่ากับ 35 คะแนน ประเทศอินโดนีเซียได้ 37 คะแนน และประเทศไทยก็จัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน โดยได้ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ประเทศที่น่าสนใจในแง่ของการยกระดับการจัดการกับปัญหาการทุจริต คือ ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) ดีขึ้นเรื่อย ๆ ในรอบ 5 ปี โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ค่าคะแนนความโปร่งใสของประเทศอินโดนีเซียพัฒนาดีขึ้น คือ การให้ความร่วมมือกันจากฝ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน รวมทั้งมี Corruption Eradication Commission หรือ Komisi Pemberantasan Korupsi (KPK) หรือ ป.ป.ช. อินโดนีเซีย เพื่อเป็นแกนนำหลักในการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นภายในประเทศ

สำหรับประเทศฟิลิปปินส์นั้นจากเดิมคะแนนดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) ดูเหมือนจะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ โดยใน พ.ศ. 2557 ได้คะแนนสูงสุด 38 คะแนน แต่หลังจากนั้นค่อย ๆ ลดลงมาเหลือเพียง 35 คะแนน โดยประเทศฟิลิปปินส์นั้นภาคประชาชนมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก และในขณะเดียวกันภาคสื่อมวลชนก็เป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการทุจริตในประเทศ อย่างไรก็ตามประเทศฟิลิปปินส์ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาการทุจริตที่ยังแก้ไขไม่ได้เฉพาะปัญหาการทุจริตในการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการผูกขาดอำนาจของตระกูลการเมือง (Political Dynasty) ต่าง ๆ

กลุ่มที่ 3

ไม่สามารถจัดการปัญหาการทุจริตได้ เกิดจากโครงสร้างการจัดการปัญหาการทุจริตมีความอ่อนแอ เกิดการแทรกแซงทางการเมืองตลอดเวลา ได้แก่ ประเทศเวียดนาม มีค่าดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) พ.ศ. 2559 เท่ากับ 33 คะแนน ประเทศเมียนมาได้ 28 คะแนน ประเทศลาวได้ 30 คะแนน ประเทศกัมพูชาได้ 21 คะแนน และประเทศติมอร์-เลสเตได้ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จากข้อมูลดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) ในช่วง พ.ศ. 2555-2559 ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่สามารถจัดการปัญหาการทุจริตได้ดีคือ ประเทศเมียนมา โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้น 13 คะแนน ในรอบ 5 ปี เนื่องจากมีปัจจัยสำคัญมาจากการลดบทบาทของกองทัพ และมีการเปิดโอกาสให้ภาครัฐที่เป็นพลเรือนเข้ามาบริหารประเทศ นอกจากประเทศเมียนมาแล้ว ประเทศลาวเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาความสามารถในการจัดการปัญหาการทุจริตได้ดี แม้ในอดีตประเทศลาวจะมีระดับการทุจริตมากที่สุด แต่ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ความมุ่งมั่นที่จะจัดการปัญหาการทุจริตของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ทำให้ค่าดัชนีการรับรู้การคอร์รัปชัน (CPI) ดีขึ้นมาก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ค่าคะแนนความโปร่งใสของประเทศลาวพัฒนาดีขึ้นเนื่องจากมีหน่วยงานปราบปรามทุจริตของประเทศลาว คือ “State Inspection and Anti-Corruption Authority (SIAA)” หรือ LAO PDR ซึ่งเป็นหน่วยงานตรวจสอบและต่อต้านทุจริตแห่งรัฐ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของภาครัฐ

แนวทางการป้องกันทุจริตในระดับโลก

ใน พ.ศ. 2541 ภาคเอกชนทั่วโลกได้เริ่มก่อตั้ง สมาคมต่อต้านการทุจริตสากล (Association of Certificated Fraud Examiners – ACFE) เป็นองค์กรวิชาชีพสากล สำนักงานใหญ่อยู่ที่ Texas ทำงานครอบคลุมทั่วโลก 125 ประเทศทั่วโลก มีสมาชิก 55,000 คน นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศฟินแลนด์ สิงคโปร์ ฮองกง เกาหลีใต้ มีแนวทางในการป้องกันการทุจริต ดังนี้

- 1 การออกกฎหมาย พระราชบัญญัติ การมีระบบนิติบัญญัติ ศาล และการบริหารจัดการที่ดี พร้อมทั้งยุทธศาสตร์ มีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างใกล้ชิด
- 2 การสร้างค่านิยมของประชาชนด้วยความเสมอภาค ไม่มีความแตกต่างทางชนชั้น
- 3 มีความโปร่งใสในการปฏิบัติของภาครัฐ โดยให้สิทธิประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วม
- 4 การให้ม็อดกรอิสระเป็นองค์กรที่มีอำนาจและมีบทบาทสูงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส
- 5 มีความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาทุจริตอย่างจริงจัง
- 6 การให้ผู้หญิงมีบทบาทการตัดสินใจทางการเมืองมากขึ้น

หลักการป้องกันการทุจริต

หลักการป้องกันการทุจริตทั้งในและต่างประเทศล้วนแล้วแต่นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงเป็นส่วนสะท้อนในการจัดทำตัวชี้วัดด้านการทุจริตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเหมาะสมสำหรับประเทศไทย เพราะสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อเข้ามามีบทบาทตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ

1. **หลักนิติธรรม** เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ข้อบังคับที่เป็นธรรม เมื่อมีกฎหมายแล้วจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และให้ถูกต้องตามบทบัญญัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม
2. **หลักคุณธรรม** เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ มีระเบียบวินัย
3. **หลักความโปร่งใส** เน้นความโปร่งใสในวิธีการทำงาน ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้
4. **หลักการมีส่วนร่วม** เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และความร่วมมือเชิงเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน
5. **หลักความรับผิดชอบ** เน้นการปฏิบัติต่อประชาชน มีความเอาใจใส่ต่อปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาให้บรรลุผลโดยไม่เลือกที่จะปฏิบัติ

6. **หลักความคุ้มค่า** เน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากรงบประมาณที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักคุณธรรมและจริยธรรม คุณธรรมจริยธรรมใช้เป็นคำปลูกฝังเด็กเยาวชนจนไปถึงข้าราชการ และนักการเมือง และผู้มีอำนาจ ให้ประพฤติปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม คุณธรรมเป็นรากฐานของจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นรากฐานของการปฏิบัติ ส่งผลให้บุคคลนั้นมีการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมเพื่อคุณงามความดี ความผาสุกมาสู่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ

หลักอินทภาษ 4

เป็นที่มาของหลักจริยธรรมในการดำรงตนให้ปราศจากอคติธรรม 4 ประการ ดังนี้

- 1 ปราศจากฉันทาคติ หมายถึง การทำให้จิตปราศจากความโลภ
- 2 ปราศจากโทสาคติ หมายถึง การทำให้จิตปราศจากความโกรธ พยาบาทจองเวร
- 3 ปราศจากภยาคติ หมายถึง การกระทำจิตปราศจากความกลัว กระทำจิตให้มั่นคง
- 4 ปราศจากโมหาคติ หมายถึง กระทำจิตให้ปราศจากความโง่เขลา ความหลง

หลักคุณค่าความดี 5 ประการ

หลักคุณค่าความดี 5 ประการ เป็นหลักของการมองเห็นคุณค่าความดีที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตได้ มี 5 ประการ ดังนี้

- 1 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความซื่อตรงและเจตนาที่บริสุทธิ์ ประพฤติปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นด้วยความจริงใจ
- 2 มีจิตสาธารณะ หมายถึง การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อส่วนรวม
- 3 ความเป็นธรรมทางสังคม หมายถึง การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และอย่างมีเหตุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม
- 4 มีความรับผิดชอบ หมายถึง การมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกาของสังคม หากมีการกระทำผิดก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขในสิ่งที่ผิด
- 5 การอยู่อย่างพอเพียง หมายถึง การแสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งแนวทางการดำรงอยู่ในกรอบแนวคิดให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ชีวิตทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มาก และไม่น้อยจนเกินไป ความไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์ ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักการอย่างมีเหตุมีผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

3

ระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบ

การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบเป็นแนวคิดที่นำเอาเรื่องระบบเลขฐานสองและเลขฐานสิบมาเปรียบเทียบกันเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดของผู้คนในสังคมที่มีต่อการทุจริต รวมถึงการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้สามารถแยกแยะเรื่องราวหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างชัดเจน

ระบบคิด “ฐานสอง Digital” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเลือกได้เพียง 2 ทางเท่านั้น คือ 0 (ศูนย์) กับ 1 (หนึ่ง) เป็นระบบการเลือกแบบชัดเจนตายตัวเพียง 2 ทางให้เลือก เช่น ใช่ กับ ไม่ใช่, เท็จ กับ จริง, ทำได้ กับ ทำไม่ได้, ประโยชน์ส่วนตน กับ ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นระบบการเลือกที่ชัดเจนตายตัว ไม่ต้องซังใจ ไม่ต้องสร้างทางเลือก แต่เป็นการตัดสินใจเลือกตามหน้าที่หรือกฎเกณฑ์บางอย่างที่มีอยู่แล้วอย่างใดอย่างหนึ่งว่า “ของส่วนตนก็คือของส่วนตน ของส่วนรวมก็คือของส่วนรวม”

วิธีคิดดังกล่าวนี้จึงเหมาะกับการนำมาเปรียบเทียบกับกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งอยู่ในฐานะหน้าที่ของการทำงานเพื่อส่วนรวม เพราะใช้ทรัพยากรของส่วนรวมเป็นหลัก จึงต้องสามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่ (การทำให้ส่วนรวม) กับเรื่องส่วนตัวออกจากกันได้ อย่างเด็ดขาด และไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม อันอาจเปิดช่องนำไปสู่ผลประโยชน์ทับซ้อนและการทุจริต

ระบบคิด “ฐานสิบ Analog”

เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัว และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้หลายทาง เกิดความคิดที่หลากหลาย ชับซ้อน ซึ่งการตัดสินใจเลือกนี้ มี “ประโยชน์” เป็นฐานในการชั่งตวงวัดของการตัดสินใจ โดยผู้ตัดสินใจเลือกจะเลือกแนวทางที่ตนเห็นว่า “น่าจะเป็นประโยชน์มากที่สุด” ซึ่งยอมเปิดช่องในการเลือกผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปซ้อนทับเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ (ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม) มากกว่าเลือกผลประโยชน์ส่วนรวม เหตุเพราะตามพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีความโน้มเอียงเลือกผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าหรือก่อนผลประโยชน์ส่วนรวมอยู่เสมอ

หากนำมาเปรียบเทียบกับกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้ดุลพินิจเยอะ ซึ่งคือการเปิดช่องในการเลือกแนวทางของการตัดสินใจ อันอาจจะนำผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกัน เป็นการแยกผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้ และนำไปสู่ผลประโยชน์ทับซ้อน

เช่น เจ้าหน้าที่รัฐนำรถของหน่วยราชการหรือองค์กรไปใช้ส่วนตัว เพื่ออำนวยความสะดวกให้ตนเองสามารถทำงานได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพต่องานในองค์กรมากขึ้น ซึ่งจะเห็นว่าแม้ประเมินในแง่ประโยชน์แล้วจะดูเหมือน “เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนรวม” แต่กระนั้น ก็เป็นการเอื้อประโยชน์ส่วนตนเข้าไปด้วยเช่นกัน แบบนี้ต้องถือว่า แม้ส่วนรวมจะได้ประโยชน์ แต่ก็มีผลประโยชน์ส่วนตนทับซ้อนรวมอยู่ด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” ดังที่กล่าวมานี้จึงไม่มีความกระจ่างชัดในการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันชัดเจน อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนได้มากกว่า ระบบคิด “ฐานสอง Digital” ที่มีความกระจ่างชัดเรื่องการแยกผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ดีกว่า และเป็นระบบคิดที่ป้องกันเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและการทุจริตได้ดีกว่า

ความแตกต่างระหว่างระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบ

การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบเป็นแนวคิดที่นำเอาระบบเลขฐานสองและเลขฐานสิบมาเปรียบเทียบกับเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดของผู้คนในสังคมที่มีต่อการทุจริต รวมถึงการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้สามารถแยกแยะเรื่องภาระหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างชัดเจน

Analog

คิดแบบระบบเลขฐาน 10
(เลข 0 ถึงเลข 9)

ไม่สามารถแยกผลประโยชน์ส่วนตนออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมได้

สังคมโลกยุค Analog

Digital

คิดแบบระบบเลขฐาน 2
(เลข 0 ถึงเลข 1)

แยกผลประโยชน์ส่วนตนออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมได้

สังคมโลกยุคสมัยใหม่ยุค Digital

ตัวอย่างสถานการณ์

กูกิโก่อยากช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว จึงนำกระดาษ ดินสอ ยางลบของโรงเรียนนำกลับไปให้ห้อง ๆ ได้ใช้

เมื่อนำระบบคิดฐานสิบมาใช้ ทำให้กูกิโก่ไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากผลประโยชน์ส่วนตัวได้ เพราะมีตัวเลือกหลายทาง คือ นำของไปใช้แค่เล็กน้อย ก็คงไม่เป็นไร หรือเห็นเพื่อน ๆ คนอื่นทำตนเองก็อยากจะทำบ้าง โดยที่ไม่รู้ตัวว่าได้ทำการทุจริตนำของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว

หากนำระบบคิดฐานสองมาใช้ กูกิโก่จะมีทางเลือกแค่สองทาง คือ ทำ กับ ไม่ทำ เพราะการนำเอาทรัพย์สินของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัวก็ถือว่าเป็นการทุจริตแม้จะเป็นมูลค่าเพียงเล็กน้อยก็ตาม ทำให้กูกิโก่ตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด โดยยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และหาวิธีการที่สุจริตในการประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ แทน

ตัวอย่างสถานการณ์

แมมมอไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์แต่เขายากสอบผ่านในรายวิชานี้

เมื่อนำระบบคิดฐานสิบมาใช้ แมมมอมีทางเลือกหลายทางที่จะทำให้สอบผ่าน เช่น ทบทวนเนื้อหาด้วยตนเอง ให้เพื่อนช่วยติวสอบให้ ไปขอเฉลยข้อสอบมาจากเพื่อนต่างห้องที่เคยสอบไปแล้ว จดเนื้อหาเข้าห้องสอบ จนไปถึงลอกข้อสอบเพื่อนข้าง ๆ เมื่อมีทางเลือกหลายทางก็มักจะเลือกทางที่เอื้อต่อผลประโยชน์ส่วนตน แมมมอจึงเลือกที่จะลอกข้อสอบเพื่อน เพราะสะดวกและไม่ต้องเสียเวลาอ่านหนังสือ

หากนำระบบคิดฐานสองมาใช้ ทำให้แมมมอมีทางเลือกแค่สองทาง คือ ลอก กับ ไม่ลอก เขาจึงให้เพื่อนช่วยติวให้แม้ว่าเขาจะสามารถลอกข้อสอบเพื่อนได้ก็ตาม แมมมอจึงเลือกที่จะไม่ลอกแล้วทำด้วยตนเอง เพราะการลอกข้อสอบก็คือการทุจริต จะส่งผลเสียให้แมมมอเกียจคร้านในการทบทวนบทเรียน หรือถูกปรับตก จนไปถึงการทุจริตในการสอบระดับประเทศซึ่งจะส่งผลเสียต่าง ๆ ตามมา

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)

การทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริต เกิดขึ้นได้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือองค์กรเพื่อการกุศล

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” (Zero Tolerance & Clean Thailand) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1 สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นกระบวนการปรับสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมให้เกิดภาวะ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคม สร้างวัฒนธรรมอันดีต่อการต้านการทุจริต มีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม ปลุกฝังความคิดให้สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม และประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือป้องกันการทุจริต กรณีเกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ให้ยึดเอาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก โดยนำระบบคิดฐานสองมาประยุกต์ใช้และเปรียบเทียบในการปฏิบัติงานหน้าที่ให้สามารถแยกผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างเด็ดขาด

2 ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตของประชาชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อรักษาเจตจำนงทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาลในแต่ละช่วง

3 สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการนโยบายเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สามารถกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม และไม่มีลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์และเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายทุกระดับ

4 พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต พัฒนาระบบการทำงานด้านการป้องกันการทุจริตให้สามารถป้องกันการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตเกิดขึ้นในอนาคต

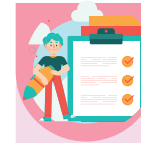
5 ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนา กลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเท่าทัน ต่อพลวัตของการทุจริต การตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้กระบวนการปราบปราม การทุจริตมีประสิทธิภาพ บูรณาการกระบวนการปราบปรามการทุจริตของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกดำเนินคดีและลงโทษอย่างเป็นรูปธรรม และเท่าทันต่อสถานการณ์

6 ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคะแนนดัชนี การรับรู้การทุจริตของประเทศไทยให้มีระดับร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นเป้าหมายที่ต้องการยกระดับ คะแนนให้มีความสูงขึ้น หากได้รับคะแนนมากจะหมายถึงการที่ประเทศนั้นมีการทุจริตน้อย ดังนั้นยุทธศาสตร์ที่ 6 นี้จึงถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการที่จะต้องมุ่งมั่นในการดำเนินการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“การทุจริตจะลดน้อยลงได้ถ้าคนในสังคมแยกแยะได้ว่าเรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนตัว เรื่องใดเป็นประโยชน์ของส่วนรวม ไม่เห็นประโยชน์ของตนและพวกพ้องเหนือกว่าประโยชน์ ของส่วนรวม สังคมก็จะสงบสุขปราศจากการทุจริต”

สรุปท้ายหน่วยการเรียนรู้

► **ผลประโยชน์ส่วนตน** หมายถึง การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้อง

► **ผลประโยชน์ส่วนรวม** หมายถึง การที่บุคคลในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของหน่วยงาน ประชาชนและประเทศชาติ

► **การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม** หมายถึง การกระทำของบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา พนักงานของรัฐและเอกชน หรือผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจและการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม ประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ การหาและรับผลประโยชน์ ให้ตนเอง การใช้อิทธิพล ใช้ทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน และใช้ข้อมูลลับ ของหน่วยงาน เพื่อรับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ

► **แนวทางการป้องกันการทุจริต** การป้องกันการทุจริตทั้งในและต่างประเทศล้วนแล้ว แต่นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี นำหลักคุณค่า ความดี 5 ประการ และแนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความตระหนัก ให้แก่ประชาชนในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อพัฒนาชุมชนและเป็นพลังของประเทศที่มีคุณภาพ

► **การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสอง** เป็นแนวคิดที่นำเอาเรื่องระบบเลขฐานสอง มาเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดของผู้คนในสังคมที่มี ต่อการทุจริต รวมถึงการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้สามารถแยกแยะ เรื่องภาระหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกัน ได้อย่างชัดเจน

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

- 1 แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละเท่า ๆ กัน แสดงบทบาทสมมติในเรื่องการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำ Infographic เกี่ยวกับระบบคิดฐานสิบและระบบคิดฐานสอง
- 3 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในชุมชนของตนและแนวทางแก้ไข

คำถามท้าทายหน่วยการเรียนรู้

- 1 ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมต่างกันอย่างไร
- 2 จงอธิบายความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- 3 การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม มีกี่รูปแบบ จงอธิบาย
- 4 หลักอันทภาษา 4 คืออะไร เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตอย่างไร
- 5 จงยกตัวอย่างจริยธรรมที่ป้องกันการทุจริตมา 3 ตัวอย่าง
- 6 สมาคมต่อต้านการทุจริตสากล (Association of Certificated Fraud Examiners – ACFE) ก่อตั้งขึ้นในปีใด และมีจุดมุ่งหมายอย่างไร
- 7 ระบบคิดฐานสิบ คืออะไร จงอธิบาย
- 8 ระบบคิดฐานสอง คืออะไร จงอธิบาย
- 9 จงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระบบคิดฐานสิบและระบบคิดฐานสอง
- 10 จงยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่เชื่อมโยงกับระบบคิดฐานสอง มา 1 สถานการณ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

แนวคิด

ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริตเป็นหลักคิดที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตในสังคม ซึ่งต้องเรียนรู้จากกฎระเบียบ กฎหมาย บทลงโทษต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ รวมทั้งการแสดงออกซึ่งการต่อต้านและป้องกันการทุจริตทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

สาระการเรียนรู้

- 1 ความหมายและลักษณะของความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริต
- 2 การปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตในชุมชน
- 3 บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่ดีต่อชุมชน
- 4 บทลงโทษทางสังคมในระดับชุมชน

ผลการเรียนรู้

- 1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
- 2 ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
- 3 ตระหนักและมีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริต